

עונג שבת (28)

נרות שבת, הארת חושך העולם הזה

השבת רגע של אור בתוך חשיכת ימי החולין. כניסה לקדושת השבת ע"י הדלקת הנר

אמרו חז"ל (שבת כג:): אמר רבא: פשיטא נר ביתו ונר חנוכה, נר ביתו עדיף משום שלום בית. מתגלה כאן חביבותם המיוחדת של נרות שבת, שהגם שנר חנוכה עדיף מקידוש היום שעיקרו דאורייתא משום "פרסומי ניסא", חובת פרסומי ניסא עניינה גילוי אמונה, השגחה וקריבת ה', והיא יסוד עיקרי האמונה, ולכאורה אין דבר גדול מזה, "כוונת כל המצוות שנאמין באלוקינו וכו' והיא כוונת היצירה" (כלשון הרבמ"ן סו"פ בא), ואעפ"כ נר ביתו עדיף. מה עדיפות של נר שבת, וכיצד תיתכן עדיפות על דבר שהוא עיקרי האמונה? בודאי שהענין מתפרש גם כפשוטו, אך יש מקום לבאר בזה עומק נוסף.

שבת הוא מלשון שביתה. כשמגיעה השבת הכל בטל ומבוטל כלפיה. בששת ימי המעשה העולם חי עפ"י סדר ההנהגה הטבעי, כשנכנס שבת קודש משתנה סדר ההנהגה. הכל מתבטל, ולא נותר בעולם אלא כבוד השי"ת. המציאות האמיתית של השבת, היא גילוי אחדותו יתברך ושאיין עוד מלבדו. זהו גם עניינן של המלאכות שנאסרו בשבת. בעצם אין איסור לעבוד בשבת, ויתכן כי מותר אף לשאת שולחנות כבדים מקומה אחת לשניה.

בשבת נאסרה עשיית "מלאכות" ואלו הן ל"ט המלאכות שהיו במשכן, שעניינן יצירת דבר. כל מלאכה שעל ידה נבנה העולם נאסרה בשבת. זהו סדר ההנהגה בשבת: העולם כולו בטל ומבוטל, ורק הבורא יתברך קיים. מה גורם לביטול העולם הזה? לאמיתו של דבר אין שאלה, כי אנו יודעים ששבת קביעה וקיימא. כך ברא הקב"ה את עולמנו: "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלוקיך". אך באופן המעשי רואים אנו כי הכנסת השבת נעשית על ידי הדלקת נר השבת, ועלינו להבין טעמו של דבר.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון שבת קודש"

תשת חושך, זה העולם הזה

הנה בהבדלה מברכים אנו: "המבדיל בין קודש לחול", שבת היא ההיפך הגמור של ימות החול. האמת היא, שכך גם הגדירו לנו חז"ל את החילוק בין העוה"ז לעוה"ב: "תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער" "תשת חושך" זה העולם הזה שדומה ללילה (כ"מ פג:). הבה נתבונן: מהי הגדרה של המושג חושך? לדוגמא: אדם נכנס לבית המדרש באמצע הלילה

ומחפש ספר, גמרא. החשמל אינו דולק, וגם האור הירח אינו מאיר מבעד לחלונות. במקום שורר חושך גמור. הוא מתחיל לגשש את הקירות ולא מצליח למצוא את הספר שהוא מחפש. האם נכון לומר שכיון שירד חושך על העולם, כל הספרים פשוט פרחו דרך החלון, וכעת אין כאן דבר? ודאי שלא! הספרים נמצאים, והם עומדים לפני העינים שלו, ממש כמו באמצע היום, רק שהוא אינו רואה אותם, אבל האמת היא שהם כאן לפניו. נמצאנו למדים, שההבדל בין אור לחושך אינו האם הדבר קיים או לא. כל מה שיש באור ישנו גם בחושך ההבדל הוא רק באדם, שבחושך אינו רואה את הדבר. העוה"ז הוא "חושך" והעוה"ב הוא "אור". האמת היא העוה"ב נמצא כאן, פרוס לפנינו. כל ההבדל בין העוה"ז להעוה"ב הוא, שבעוה"ב אדם רואה את האמת, וכאן בעוה"ז, החושך מסתיר ממנו את האמת.

הרי כל עניינו של העולם הבא הוא יחוד ה', והאמת היא שיחוד ה' פרוס לפני העינים שלנו, מציאות הבורא יתברך, אשר מלא כל הארץ כבודו, היא הדבר הגלוי ביותר לעיני האדם. שהרי, כאשר רואים אנו לפנינו נברשת גדולה ומפוארת תלויה במרכז בית המדרש, ברור לנו מכח השכל הישר שבתוכנו שמישהו תלה אותה שם.

אנו מבינים גם שאותו אחד לא היה נכה או משותק, כי לשם תליית הנברשת נדרשים כח וכשרון מסויימים. נוכל גם להסיק שהיתה לו ידיעה מסויימת בחשמלאות. ואם כך הם פני הדברים בנברשת אחת, עד כמה ברורים הדברים כשמתבוננים בעולם ומנסים להבין מי יצר את השמש, מי תלה את הכוכבים, וכן כשמתבוננים בגוף האדם ותמהים מי יצר את העין, את המח וכו'. הרי מציאות זו מוכיחה את גדלותו המופלאה של הבורא ומחייבת התבטלות מוחלטת כלפיו. והנה אף שמציאותו יתברך כה גלויה ומוכחת, אעפ"כ אנשים שרויים בחושך, הם אינם חשים בהימצאותם תחת השגחתו הפרטית של הבורא יתברך, וכי פרנסתם מגיעה אך ורק ממנו יתברך.

בכניסת השבת כביכול מדליקים את אור ולפתע רואים כל מה שעומד לפנינו. שבת איננה יום של מסירות נפש, זה פשוט יום שבו פועל השכל הישר, כי בשעה שנדלק הנר, אדם מבחין במציאות האמיתית העונדת לנגד עיניו, ומתוך כך משתנה כל מבטו על עצמו ועל הסובב אותו. המציאות של שבת היא רגע של אור, לא יותר מזה, שבת רואים את האמת, שיציאה לעבודה היא בעצם שגעון שאין כמוהו. התורה משקפת את האמת

של שבת עם ל"ט המלאכות שנאסרו ביום זה. אותה אמת המתגלית על ידי השבת מחייבת גם הלכות מיוחדות ליום זה.

רב פינקוס וצ"ל בספרו "נפש שמשון שבת קודש"

אש תחת אש

אחד הצדיקים בדורות הקודמים ישב כליל שבת והגע בתורה. בתוך לימודו נזקק להתבונן בספר כלשהו, ומרוב שקיעתו בעיון שכח כי שבת עתה, וטילטל את הנר.... כשתפס מה עשה, לא ידע את נפשו מרוב צער, עד ששיניו הושחרו מפני תעניותיו. תקופה ארוכה לאחר מכן, נכנס אותו צדיק אל המקוה שבעירו. במקואות של אז לא היתה, כמובן, כל דרך לשמור בקביעות על חומם של המים, ועל כן מדי פעם היו שופכים אל תוכו מים ורתחים מתוך דוד גדול שעמד על האש. בדיוק משנכנס הצדיק אל המקוה, החליט מאן דהו שיש לחמם את המים. בחפזו לא בדק אם יש משהו בפנים, ורוקן את מי הדוד הלוהטים הישר על ראש הצדיק. ומה חושבים אתם היתה תגובתו הראשונה כשעורוהו מעלופתו, כולו מכוסה כויות קשות? "אש תחת אש"

ומתוך האור "שבת קודש"

כשבת, לשתוק. בכל השבוע, לקצר

עזור לשובתים בשביעי בחריש ובקציר עולמים

בשם תלמידי הבעל שם טוב פרשו מילים אלו בדרך רמז: שובתים בשביעי בחריש, משמעותו שלא לעשות כל מלאכה, וגם לא לדבר, אלא לשתוק, זה נאמר רק על "בשביעי". בשבת קודש צריכים לשתוק לגמרי, מכל דיבור, שאינו לצורך השבת. אבל בקציר, לקצר בדיבור, גם בזמן שמותר לדבר, זה נוהג "עולמים", לא רק בשבת קודש אלא גם בכל ימות השבוע.

ומתוך האור "שבת קודש"

לקצר בדיבור דברי חול

בספר "נועם מגדים" מבואר כי "בחריש ובקציר", רומז על כך, כי אֵל לו לאדם לדבר דברי חול בשבת, כמו שאמרו חז"ל (שבת ק"ג): "ודבר דבר" (ישעיה נח. יג), שלא יהא דבורך של שבת כדבורך בחול, וכך נפסק בשו"ע (ס' שז ס"א): **ודבר דבר**, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, הלכך אסור לומר: דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פלונית אקנה למחר, ואפילו בשיחת דברים בטלים אסור להרבות. וגם מי שמוכרח לדבר דברי חול בשבת, עליו לקצר בכל האפשר. זו, אם כן כוונת הפייטן "בחריש" היינו שבשבת יש להחריש לגמרי, לשתוק מלדבר, כמו שמצאנו בתורה **"ואתם תחרישון"**. ואילו **"בקציר"**, הכוונה שאם כבר יש צורך לדבר דברי חול, הרי יש לקצר בהם בכל האפשר.

ומתוך האור "שבת קודש"

הלכה: כיבוד אב ואם

גדר כיבוד אב ואם לאחר מותו

כתב השו"ע (יו"ד ס' ר"מ ס' ט'): חייב לכבדו אפילו לאחר מותו. ובפסקים ותשובות (אות לב) כתב: ואמרו חז"ל (מסכת זמחות פ"ט סכ"ב): גדול המכבד את אביו ואת אמו במיתתם מאילו כבדם בחייהם, שהמכבד בחייהם אינו מכבדם אלא מיראה ומשום ירושה, והמכבד במותם אינו מכבדם אלא לשם שמים. ומבואר בראשונים שהכיבוד שלאחר מיתתו הוא מן התורה, אולם יש סוברים שאינו אלא מדרבנן, כיון שלאחר מיתתו אינו מכבד את אביו עצמו אלא את שמו וזכרו.

ספר "פסקים ותשובות"

פתגם: הדבר הטוב ביותר שיכול אני לעשות לידידי זה פשוט להיות ידידו.

ספר "שמחלה"

חקירה: טעם כעיקר לרעת שאסור מן התורה

משום שע"י הטעם ממילא האיסור ניכר ואינו מתבטל, או שהטעם עצמו אסור אך האיסור עצמו מתבטל. (הגר"ח על הרמב"ם מעשה הקרבנות י"ב ד"ה והנה ביסוד)

ספר "קובץ דרישות וחקירות"

סיפור: תחרות ריצה

שאלו לרב אחד: מצינו בדברי חז"ל: כל הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו. והלא עינינו הרואות, שהרבה אנשים לוחטים אחרי הכבוד וכן משיגים אותו? השיב אותו רב: חכמינו אמרו שהכבוד בורח מפני הרודף, אבל לא אמרו שהרודף לא ישיגהו. הלא מטבע הדברים הוא, שאם הרודף הוא קל רגליים ומתאמץ בכל כוחו, סופו להשיג את הנרדף.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קסה)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'זות בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, פייגא אולגה בת ברנה זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען

לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:

germon73@hotmail.fr

ניתן למצוא את העלון

www.kollel-aixlesbains.fr